

Enkel besøksstrategi for Bergevika naturreservat

Fylkesmannen i Hedmark

1. Innledning

Vi ønsker at de som besøker Bergevika naturreservat skal finne frem til de mest populære severdighetene i området uten at verneverdiene reduseres. Dette kan gjøres ved å sette opp mer informasjon og kanalisere ferdsele i området ved hjelp av markerte stier. Severdighetene er de to kalkovnene, kalkbruddet, skinnene som ble brukt til transport av kalk og fossiler.

Vi vil også at de besøkende skal kunne lære litt om Oslofeltets geologi, kalkbrenningen som foregikk på Helgøya samt noen av de sjeldne artene som er knyttet til kalkskog.

Det bør også fremgå hva som ikke er lov å gjøre i reservatet, samt hvor det kan brennes bål og parkere biler.

2. Kunnskapsgrunnlaget

Reservatet ble først opprettet 15. januar 1988 og deretter utvidet 12. desember 2014. Nå omfatter det totalt 165 dekar. Reservatet består av to skogkledd kalkrygger. Den nordre delen munner langsomt ut i en naken steinodde, mens den sørlige delen avsluttes brått med en bratt østvendt skogli ned mot Mjøsa.

2.1 Sårbare naturverdier

Oslofeltets fossilførende bergarter – fossiler og konglomeratlag som er synlig ved steinbruddet.

Store deler av Bergevika er dekket av vulkanske bergarter dannet i permtiden for ca. 280 millioner år siden. Mellom avsetningene finnes det fossilførende bergarter fra ordovicium og silur. Disse ble dannet for 485 – 400 millioner år siden. Dette er en del av Oslofeltet, som strekker seg fra Langesundhalvøya i sør til Mjøsdistriktet i nord.

Mjøskalken i det nedlagte kalkbruddet ved Bergevika er av sen ordovicisk tid og består av kalkstein og skifer i veksling. I kalken finnes store mengder fossiler som er lette å få øye på under skrenten ned mot Mjøsa. Her finnes blant annet brachiopoder og fossile blekksprut, trilobitter, bikakekoraller, og algekolonier. Det finnes også et fossilt korallrev som er synlig ved lav vannstand.

Sjeldne vegetasjonstyper og arter

De regionalt sjeldne vegetasjonstypene urterik tørr kalkfurskog, moserik grunnlendt kalkbarskog, soleksponerte kalkbergvegger, rik lågurtgranskog, strandskog og hagemarkskog med ask og gråor inneholder et stort antall sjeldne planter og sopp. Det er registrert 30 rødlistearter i området, hvorav 12 er truet. Rødlisteartene og de sjeldne artene i reservatet er først og fremst arter av markboende sopp, men også karplanter, moser og fugl.

Arter unntatt offentlighet

I reservatet finnes det arter hvor deres voksesteder, hi, ynglesteder, spillplasser og lignende har status som «sensitive artsdata» i Miljødirektoratets veileder M-606/2016 *Retningslinjer for håndtering av sensitive artsdata*. Disse artene må ikke forstyrres av tilretteleggingen for besøkende. Det vil si at ferdsele må kanaliseres utenom disse områdene.

Kulturminner

Den store rikdommen av kalkberg som finnes på Helgøya ble allerede på middelalderen utnyttet til kalkbrenning. Flere steder finnes det rester etter små eldre kalkovner som har vært fyrte med ved. Først etter 1880 ble det anlagt kalkovner av mer moderne type. Det ble bygget to i Bergevika. Ovnene er murt opp av kalkstein fra bruddet ovenfor og innvendig er de foret med et lag ildfast teglstein. Det er to porter nede ved foten, en liten til regulering av fyringen og en stor til å ta ut ferdig brent kalk.

Enkel besøksstrategi for Bergevika naturreservat Fylkesmannen i Hedmark

Ovnene er 10-12 meter høye. Steinen ble sprengt ut av fjellet like ovenfor Bergevika, den ble så knust med slegger og trillet i vogner på skinneganger ned til ovnene. Vognene var på 1000 liter og ovnene kunne romme kalkstein fra 30 slike vogner. De moderne ovnene ble fyrt med kull, og temperaturen kunne komme opp i omkring 1000 °C. Steinen brente i ovnen i ca. én uke, og etter at den var tatt ut ble den sortert etter kvalitet. Kalkbrenneriet i Bergevika har vært drevet periodevis og med vekslende utbytte helt fram til 1952. Kalken ble fraktet på Mjøsa med egne kalkbåter. På bunnen av Mjøsa, omtrent midt i Bergevika, ligger D/S BJØRN som forliste under en storm i år 1901 med en last kull til kalkverket.

2.3 Den besøkende

Vi formoder at innbyggere fra Mjøsregionen samt turister fra andre deler av Norge og utlandet er hovedmålgruppen for besøksstrategien. De viktigste opplevelsene å få med seg i Bergevika naturreservat er kalkovnene, kalkbruddet og fossilene. Historieinteresserte er nok også interessert i å se på de smalsporete skinnene som kalkvognene ble transportert på. På sommerhalvåret vil det kunne være interesse for å se på sjeldne planter, kanskje først og fremst orkidéer. Fuglelivet i skogen og på vannet kan nok også interessere mange. Vi regner ikke med at den artsrike soppfloraen er av særlig stort interesse for folk flest.

I Bergevika finnes det også en del andre ting som kan være av interesse for besøkende, om så ikke direkte knyttet til naturreservatet. Da tenker vi på båtbyggene, badeplassen, bålplassen og seilforeningen.

De fleste kommer seg til Bergevika ved hjelp av bil, men det er også en del som benytter seg av sykkel, båt og kajak/kano. Busser er ikke like vanlig, men det skal være muligheter for å kjøre ned med en buss og snu ved siden av båthavna.

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

Vi har god kunnskap om hovedopplevelsene, arter og vegetasjonstyper i reservatet. Vi har i samarbeid med Ringsaker kommune, Hedmark fylkeskommune og Hedmark geologiforening fått mye kunnskap om historien og geologien i området. Vi trenger derfor ikke å innhente er kunnskap om disse temaene.

3. Mål

Denne besøksstrategiens mål for verneverdiene er å opplyse om dem på en måte som ikke fører til unødvendig forstyrrelse eller ødeleggelse. Dette skal oppnås ved å sette opp informasjonsplakater på plasser der det er naturlig at de besøkende starter sin tur. Stier som det er lov å bruke sykkel på bør merkes i terrenget slik at det fremgår tydelig hvor du kan sykle.

Målet for de besøkende er at de skal få lære seg noe om reservatet og dets verdier, samtidig som det skal være lett å forstå hvor du kan gå til fots, parkere bil, sykle og brenne bål.

4. Tiltaksplan

Behov	Tiltak	Når
Informasjonsmateriell	2 plakater med informasjon om reservatet og kart ved P-plass og ved start av sykkelstien. Temaplakat ved den søndre kalkovnen i reservatet.	Høst 2017
Tilrettelegging	Merking av sykkelsti.	2018
Annen veiledning	Brosjyre til utdeling ved P-plass.	2018

Enkel besøksstrategi for Bergevika naturreservat
Fylkesmannen i Hedmark

